

สารบัญ

บทที่	หน้า
1	บทนำ..... 1
	ความเป็นมาของปัญหา..... 1
	คำถามการวิจัย (Research questions)..... 6
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Objectives of the research)..... 7
	ประโยชน์ของการวิจัย (Advantages of the research)..... 8
	ขอบเขตของการวิจัย (Scope of the study)..... 8
	คำนิยามศัพท์ (Definition of Terms)..... 11
	สมมุติฐานของการวิจัย (Hypotheses)..... 12
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง..... 13
	ทฤษฎีทุนทางสังคม (Social capital theory)..... 13
	บทบาทหรือหน้าที่ของทุนทางสังคม..... 21
	ด้านบวกและลบของทุนทางสังคม (The good and bad side of social capital)..... 25
	รูปแบบของทุน (forms of capital)..... 25
	ทุนทางสังคมของสังคมไทยในกระแสทุนนิยม..... 28
	ทฤษฎีระบบสังคม..... 32
	ทฤษฎีชุมชน..... 39
	วิวัฒนาการของชุมชนในกระแสแนวคิดนีโอคลาสสิก..... 45
	ทฤษฎีกลุ่ม..... 52
	ทฤษฎีองค์กร (organization theory)..... 53
	องค์กรออมทรัพย์ชุมชน (community microcredit organization)..... 59
	ศักยภาพชุมชน (community capacity)..... 68
	ทฤษฎีความยากจน (poverty theory)..... 74
	สาเหตุของความยากจน (The causes of poverty)..... 75
	การวัดความยากจน..... 77

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
	การแก้ไขปัญหาความยากจน (solution of poverty)..... 77
	ความหมายของความยากจน (.definitions of poverty)..... 79
	สวัสดิการชุมชน (community welfare)..... 80
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง..... 85
3	วิธีดำเนินการวิจัย..... 89
	วิธีรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล (Methods of data collection and analysis)..... 89
	การวิเคราะห์ข้อมูล (Data analysis)..... 91
4	บริบทชุมชน..... 94
	ประวัติความเป็นมาของชุมชนนาก่วมใต้พัฒนา..... 95
	พื้นที่ทางภูมิศาสตร์/เขตแดน..... 95
	ทรัพยากรธรรมชาติ..... 95
	การปกครองและการบริหารจัดการ..... 96
	การบริการของหน่วยงานภาครัฐ..... 96
	ความเป็นมาขององค์กรออมทรัพย์ชุมชนนาก่วมใต้พัฒนา..... 97
	การปรับตัวขององค์กรออมทรัพย์ ฯ..... 97
	แนวคิดและปรัชญาการก่อตั้งองค์กร..... 98
	ลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิก..... 99
	โครงสร้างขององค์กร..... 102
	สมาชิกภาพและการมีส่วนร่วม..... 102
	เครือข่ายปฏิสัมพันธ์กับภายนอก..... 103
	กิจกรรมขององค์กรออมทรัพย์ชุมชนนาก่วมใต้พัฒนา..... 107
	ประวัติความเป็นมาของบ้านสะแกเครือ..... 109
	พื้นที่ทางภูมิศาสตร์..... 110

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ทรัพยากรธรรมชาติ.....	110
การปกครองและการบริหารจัดการ.....	111
การบริการของภาครัฐ.....	111
สาธารณูปโภค.....	112
องค์กรชุมชน.....	113
ประวัติความเป็นมาของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสะแกเครือ.....	115
การปรับตัวของกลุ่มออมทรัพย์ ฯ.....	115
แนวคิดและปรัชญาการก่อตั้ง.....	116
ลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจ.....	118
โครงสร้างขององค์กร.....	120
สมาชิกภาพและการมีส่วนร่วม.....	121
เครือข่ายปฏิสัมพันธ์กับภายนอก.....	121
กิจกรรมกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต.....	122
5 ผลการวิเคราะห์และการสังเคราะห์ข้อมูล.....	126
วิเคราะห์บริบท ความหมาย และการตีความทุนทางสังคม.....	126
วิเคราะห์กระบวนการทำกิจกรรม ปฏิสัมพันธ์ และความรู้สึกเป็นเจ้าของ องค์กรและกลุ่ม.....	129
การวิเคราะห์การพัฒนาศักยภาพของชุมชนและผลล้นออกจากกิจกรรม สาธารณะ.....	137
6 บทสรุป.....	144
ผลการวิจัย.....	144
การอภิปรายผล.....	150
ข้อเสนอเชิงนโยบาย.....	155
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป.....	159

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
บรรณานุกรม.....	160
ภาคผนวก.....	172
ประวัติผู้วิจัย.....	260

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1	สัดส่วนคนจนต่อประชากรในจังหวัดภาคเหนือตอนบนและตอนล่าง..... 9
2	วิธีการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลรวมทั้งประชากรและผู้ให้ข้อมูล..... 93
3	จำนวนสมาชิกและวงเงินหมุนเวียนขององค์กรออมทรัพย์ชุมชนนาก่วมใต้พัฒนา ระหว่างปี พ. ศ. 2545-2550..... 100
4	การสร้างเครือข่ายปฏิสัมพันธ์ภายนอกเพื่อระดมเงินงบประมาณจากภาครัฐ เพื่อสนับสนุนกิจกรรมเครือข่ายองค์กรออมทรัพย์..... 106
5	จำนวนสมาชิกและวงเงินหมุนเวียนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสะแกเครือ ระหว่างปี พ.ศ. 2543-2550..... 118
6	การสร้างเครือข่ายปฏิสัมพันธ์กับภายนอกเพื่อระดมทรัพยากรสู่ชุมชน..... 122
7	สรุปผลการวิเคราะห์กิจกรรมองค์กรออมทรัพย์ชุมชนนาก่วมใต้พัฒนา และกลุ่มสัจจะ ออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสะแกเครือ..... 135
8	สรุปผลการวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชน..... 140
9	ทิศทางของการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกองค์กรออมทรัพย์..... 142
10	ทิศทางของการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์..... 143
11	การเปรียบเทียบแบบจำลองขององค์กรและกลุ่มออมทรัพย์เพื่อสร้างแบบจำลอง ในการพัฒนาศักยภาพของชุมชน (แบบจำลองที่สาม)..... 148
12	สัดส่วนเพศของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์..... 190
13	แสดงการกระจายของช่วงอายุของผู้ให้สัมภาษณ์..... 191
14	แสดงสถานภาพของครัวเรือนผู้ให้สัมภาษณ์..... 191
15	แสดงการประกอบอาชีพของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์..... 192
16	แสดงข้อมูลระดับการศึกษาของกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์..... 193
17	แสดงจำนวนสมาชิกของครัวเรือน..... 194
18	จำนวนสมาชิกครัวเรือนที่อยู่ในวัยเด็ก อายุต่ำกว่า 15 ปี..... 195
19	แสดงข้อมูลครัวเรือนที่มีสมาชิกของครัวเรือนที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี..... 195
20	จำนวนสมาชิกครัวเรือนอยู่ในวัยทำงาน อายุระหว่าง 15-60 ปี..... 196
21	แสดงจำนวนคนในครอบครัวที่อยู่ในวัยทำงาน อายุ 15-60 ปี..... 196

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
22 จำนวนสมาชิกครัวเรือนอยู่ในวัยสูงอายุ(ชรา) อายุตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไป.....	197
23 แสดงจำนวนเฉลี่ยของคนวัยสูงอายุอยู่รวมในครอบครัว.....	197
24 โครงสร้างประชากรของกลุ่มตัวอย่าง.....	198
25 แสดงรายได้เฉลี่ยรายเดือนของผู้ให้สัมภาษณ์.....	199
26 การเปลี่ยนแปลงรายได้ของครัวเรือนเมื่อเปรียบเทียบกับปีที่ผ่านมา.....	199
27 การมีภาระหนี้สินของครัวเรือนของผู้ให้สัมภาษณ์.....	200
28 แสดงจำนวนหนี้สินเฉลี่ยของผู้มีภาระหนี้สินจากครัวเรือนผู้ให้สัมภาษณ์.....	201
29 แสดงเหตุผลของการเป็นหนี้ของครัวเรือน.....	201
30 แสดงภาวะหนี้สินในปัจจุบันเปรียบเทียบกับปีที่ผ่านมา.....	203
31 แสดงระยะเวลาของการเข้าร่วมองค์กรออมทรัพย์.....	205
32 แสดงการให้ลำดับความสำคัญของการให้บริการหรือกิจกรรมที่ได้รับจากองค์กร ออมทรัพย์.....	205
33 แสดงการให้ลำดับความสำคัญของการให้บริการหรือกิจกรรมที่ได้รับจากองค์กร ออมทรัพย์ จำแนกประเภทของกิจกรรมและรายจังหวัด.....	206
34 บทบาทขององค์กรออมทรัพย์ที่มีต่อรายได้ของสมาชิก.....	208
35 แสดงความพึงพอใจต่อการให้บริการขององค์กรออมทรัพย์จำแนกรายจังหวัด.....	209
36 แสดงระยะเวลาของการอาศัยอยู่ในชุมชน.....	209
37 แสดงข้อมูลในอนาคตครัวเรือนมีแผนการจะย้ายออกจากชุมชนนี้หรือไม่.....	210
38 แสดงระดับของการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในสังคม.....	211
39 ความไว้วางใจในการให้คนอื่นหยิบยืมเครื่องมืออุปกรณ์.....	211
40 เหตุผลที่让别人อื่นหยิบยืมสิ่งของ.....	212
41 การฝากบ้านให้เพื่อนบ้านดูแลได้หรือไม่.....	213
42 การแบ่งปันสิ่งของซึ่งกันและกันของคนในชุมชนอยู่ในระดับใด.....	213
43 คนในชุมชนเข้าร่วมทำกิจกรรมอย่างไร.....	214
44 ลักษณะของกิจกรรมของชุมชนที่ทำร่วมกัน (Collective actions).....	215
45 ความขัดแย้งในชุมชน ถ้ามี มักเกี่ยวข้องกับเรื่องอะไร.....	216

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
46 การร่วมกันทำกิจกรรมกลุ่มหรือเครือข่ายปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกขององค์กร ภายในชุมชนอยู่ในระดับใด.....	217
47 เครือข่ายปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์กรภายในและนอก.....	217
48 การพูดคุยของสมาชิกที่กระทำดีโดยการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ขององค์กรออมทรัพย์ เช่น การยกย่องหรือชมเชย อยู่ระดับใด.....	218
49 การพูดกดดัน (Peer pressure) สมาชิกที่ไม่ยอมปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ขององค์กร.....	219
50 องค์กรออมทรัพย์มีภาระหน้าที่อย่างไร.....	220
51 ผู้ได้รับผลประโยชน์จากการดำเนินงานขององค์กรออมทรัพย์.....	221
52 สมาชิกของครัวเรือนที่กู้เงินได้รับผลประโยชน์.....	221
53 สมาชิกขององค์กรกลุ่มออมทรัพย์ได้รับผลประโยชน์.....	222
54 คนในชุมชนได้รับผลประโยชน์.....	222
55 คณะกรรมการองค์กรออมทรัพย์ชุมชนได้รับผลประโยชน์.....	223
56 ความพึงพอใจต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกในองค์กรออมทรัพย์.....	223
57 ความพึงพอใจต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมขององค์กรออมทรัพย์.....	224
58 ความพึงพอใจในความโปร่งใสของคณะกรรมการองค์กรออมทรัพย์.....	224
59 ความพึงพอใจต่อการตัดสินใจของคณะกรรมการองค์กรออมทรัพย์.....	225
60 ความพึงพอใจต่อการทำงานของประธานองค์กรออมทรัพย์.....	225
61 ความเหมาะสมของความถี่ของการจัดประชุมกิจกรรมกลุ่มออมทรัพย์ต่อ 1 เดือน.....	226
62 การเสนอแนะในที่ประชุมเกี่ยวกับการทำงานขององค์กรออมทรัพย์.....	227
63 อธิบายข้อ 47.....	228
64 โครงการอบรมและพัฒนาของกลุ่มหรือองค์กรออมทรัพย์ที่จัดให้กับสมาชิก.....	229
65 ประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการอบรมและพัฒนาขององค์กรออมทรัพย์ที่จัดให้กับ สมาชิก.....	230
66 สมาชิกภายในองค์กรออมทรัพย์มีระดับความสัมพันธ์กันอย่างไร.....	231
67 ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรออมทรัพย์ภายในและภายนอกชุมชนมีลักษณะ อย่างไร.....	232

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
68 บุคคลในองค์กรออมทรัพย์ที่มีส่วนสร้างความสัมพันธ์กับองค์กรภายนอก ได้มากที่สุด.....	235
69 ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรออมทรัพย์ภายในและภายนอกชุมชนช่วยพัฒนา องค์กรออมทรัพย์ในระดับใด.....	236
70 เหตุผลสำคัญที่สุดที่ทำให้เข้าร่วมกิจกรรมขององค์กรออมทรัพย์ได้แก่.....	238
71 การทำกิจกรรมขององค์กรออมทรัพย์ประสบกับปัญหาอะไรบ้าง.....	239
72 องค์กรออมทรัพย์ ฯ และการเปลี่ยนแปลงด้านกิจกรรม.....	240
73 เกี่ยวกับการให้สินเชื่อ.....	240
74 ตามทัศนะของท่านคนจนในชุมชนมีจำนวนมากน้อยขนาดไหน.....	242
75 คนจนได้รับการช่วยเหลือและยอมรับจากกลุ่มออมทรัพย์ชุมชนหรือไม่.....	243
76 รายละเอียดของการได้รับการช่วยเหลือ.....	244
77 การดำเนินงานขององค์กรออมทรัพย์มีส่วนช่วยลดความยากจนหรือไม่.....	244
78 อธิบายเพิ่มเติม ข้อ 62.....	245
79 หลักฐานที่แสดงให้เห็นว่าองค์กรออมทรัพย์สามารถช่วยลดความยากจนในชุมชน มีหรือไม่.....	246
80 อธิบาย ข้อ 64.....	247
81 ความสามารถหรือศักยภาพในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนอยู่ในระดับใด....	248
82 องค์กรออมทรัพย์ชุมชนมีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพในเรื่องใดบ้าง.....	249
83 องค์กรออมทรัพย์มีศักยภาพในการจัดหาทรัพยากรมาสนับสนุนให้ชุมชนพึ่งตนเอง ได้หรือไม่.....	252
84 ลำดับความสำคัญของทรัพยากรขององค์กรออมทรัพย์ที่ได้นำมาพัฒนาศักยภาพ ของชุมชน.....	253
85 อธิบายเหตุผลใน ข้อ 69.....	256
86 แหล่งทรัพยากรที่จะมาพัฒนาศักยภาพของชุมชนมาจากที่ใด.....	257
87 การทำกิจกรรมสาธารณะประโยชน์.....	258

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง

หน้า

88 อธิบายการทำกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ที่มีผลทำให้ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก เพิ่มขึ้น.....	259
89 รายชื่อผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม.....	265

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
1 ความเสี่ยงและสภาพด้อยโอกาสของแรงงานนอกระบบไทยในสภาวการณ์ผันผวน....	5
2 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในและภายนอกกลุ่ม (Bonding and Bridging Capital).....	23
3 รูปแบบของทุนที่จัดวางเหมือนลวดลายแผ่นกระเบื้องโมเสก (mosaic).....	26
4 แบบจำลองกิจกรรมกลุ่มในระบบสังคมที่นำไปสู่การมีปฏิสัมพันธ์และทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อกัน.....	34
5 ระบบสังคมของชุมชน (ระบบภายในชุมชน) เป็นระบบหนึ่งของระบบใหญ่ (ระบบภายนอกชุมชน).....	35
6 ปฏิสัมพันธ์ของกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมระหว่างภายในและภายนอกชุมชน.....	39
7 การทำกิจกรรมกลุ่มเครือข่ายปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกและการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ก่อให้เกิดผลล้นออก (spillover effects) ผู้การทำกิจกรรมสาธารณะ.....	70
8 เครือข่ายปฏิสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและหน่วยงานภาครัฐ.....	72
9 Conceptual framework for study of community microcredit organizations in Tak and Lampang provinces.....	88
10 การจัดระบบตัวแปรและองค์ประกอบของแนวคิดเพื่อเชื่อมโยงสู่บทสรุป.....	92
11 การเปลี่ยนแปลงของสมาชิกองค์กรออมทรัพย์ชุมชนระหว่างปี พ. ศ. 2543-2550.....	101
12 วงเงินหมุนเวียนสะสมของสมาชิกระหว่างปี พ. ศ. 2543-2550.....	101
13 สัดส่วนการจัดสรรรายได้ขององค์กรออมทรัพย์ชุมชนนาก่วมใต้พัฒนา.....	107
14 การเปลี่ยนแปลงของสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตรหว่างปี พ.ศ. 2543-2550.....	119
15 วงเงินสะสมของสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตรหว่างปี พ.ศ. 2543-2550.....	119
16 การจัดสรรรายได้ของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตรบ้านสะแกเครือ.....	124
17 แหล่งทรัพยากรที่นำมาใช้ในการพัฒนาศักยภาพชุมชน.....	140

สารบัญญภาพ (ต่อ)

ภาพ	หน้า
18 แบบจำลอง (model) ขององค์กรที่ใช้ทุนทางสังคม (bonding and bridging capital) เป็นเครื่องมือเพื่อพัฒนาศักยภาพของชุมชน.....	149
19 การจำแนกอาชีพของสมาชิกองค์กรออมทรัพย์ ฯ.....	151
20 สัดส่วนอาชีพของสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ ฯ บ้านสะแกเครือ.....	151
21 การจำแนกโครงสร้างประชากรขององค์กรและกลุ่มออมทรัพย์โดยทฤษฎีวงจรชีวิต...	157
22 การจำแนกเพศของกลุ่มและสมาชิกองค์กรออมทรัพย์ ฯ.....	190
23 โครงสร้างสมาชิกองค์กรออมทรัพย์ตามวงจรชีวิต (Life cycle model).....	198
24 เปรียบเทียบหนี้สินระหว่างปี พ.ศ. 2549 และ 2550 สมาชิกองค์กรออมทรัพย์ จังหวัดตาก.....	204
25 เปรียบเทียบหนี้สินระหว่างปี พ.ศ. 2549 และ 2550 สมาชิกองค์กรออมทรัพย์ จังหวัดลำปาง.....	204
26 ความไว้วางใจระหว่างสมาชิกองค์กรออมทรัพย์ ฯ จังหวัดลำปางและตาก.....	212
27 การทำกิจกรรมร่วมกัน (Collective activities) ของสมาชิกองค์กรออมทรัพย์ ชุมชนจังหวัดลำปางและตาก.....	215
28 ลำดับความสัมพันธ์ขององค์กรภายนอกกับกลุ่มหรือองค์กรออมทรัพย์.....	235
29 ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรออมทรัพย์ภายในและภายนอกกับการช่วยพัฒนา องค์กรออมทรัพย์ชุมชน.....	237
30 ลำดับของกิจกรรมในองค์กรออมทรัพย์ที่มีการเปลี่ยนแปลง.....	242
31 หลักฐานที่แสดงสัดส่วนของกิจกรรมกลุ่มหรือองค์กรออมทรัพย์ที่มีส่วนในการ ลดความยากจน.....	248
32 ลำดับความสำคัญของทรัพยากรของการพัฒนาศักยภาพชุมชน.....	255
33 แหล่งทรัพยากรที่นำมาใช้พัฒนาศักยภาพของกลุ่มและองค์กรออมทรัพย์ชุมชน.....	258
34 การทำกิจกรรมร่วมกันขององค์กรออมทรัพย์กับผลกระทบทางบวก (Spillover effects) ที่มีต่อการทำกิจกรรมสาธารณะ.....	259
35 ผลของการทำกิจกรรมสาธารณะต่อความสัมพันธ์แบบไว้วางใจกัน (Trusting relationships).....	260

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพ	หน้า
36 โมฮัมเหม็ด ยูनुส และ คนจนผู้เป็นเจ้าของธนาคารกรามีนแบงค์.....	266
37 คุณสมารถ พุทธา ประธานและสมาชิกกรผู้เป็นเจ้าขององค์กรออมทรัพย์ชุมชน นาก่วมใต้พัฒนา ต.นาก่วมใต้ อ.เมือง จ.ลำปาง.....	266
38 นายชนิด ศขประเสริฐ ประธาน ฯ และสมาชิกผู้เป็นเจ้าของกลุ่มออมทรัพย์ เพื่อการผลิตบ้านสะแกเครือ ต.วังประจบ อ.เมือง จ.ตาก.....	266

